

ისტორიის დოქტორი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ივანე ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის ახალი და უახლესი ისტორიის განყოფილების უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი

2008 წლის აგვისტოს ომი და რუსეთის გეოსტრატეგიული ინტერესები სამხრეთ კავკასიაში

რუსეთ-საქართველოს, 2008 წლის აგვისტოს, ომის საკითხი, მსოფლიო პოლიტიკური პროცესების გაანალიზების თვალსაზრისით, საკმაოდ აქტუალურ თემას წარმოადგენს. თანამედროვე მსოფლიოში ამ ომისადმი ინტერესი მნიშვნელოვანია იმითაც, რომ იგი თვალნათლივ წარმოაჩენს XXI საუკუნის რუსეთის საგარეო პოლიტიკას და მეთოდებს, რომლის იმპერიული შინაარსი დღემდე არ შეცვლილა. თუ 2008 წლის აგვისტოს ომს გლობალურ ქრილში განვიხილავთ, დავინახავთ, რომ აგვისტოს ხუთდღიანი ომი, ვიწრო რეგიონალურ მასშტაბებს აშკარად სცილდება და მას საერთაშორისო მნიშვნელობა ენიჭება. ამაზე ნათლად მეტყველებს, როგორც ქართველი, ისე უცხოელი ექსპერტების და მკვლევარების ათობით სამეცნიერო გამოკვლევა, რომელიც უშუალოდ 2008 წლის აგვისტოს ომს ეხება.

საქართველო, თავისი გეოსტრატეგიული მდებარეობის გამო, საუკუნეთა მანძილზე, როგორც რუსეთის, ასევე, დასავლეთის ნამყვან სახელმწიფოთა ინტერესის ობიექტი იყო. კავკასიაში და სახელდობრ, საქართველოში, რუსეთის განსაკუთრებული სახელმწიფო ინტერესების არსებობის შესახებ, საინტერესო დოკუმენტია, რუსეთის იმპერატორ – პეტრე I-ის (რუსეთის მეფე 1682-1721 წწ., ხოლო, იმპერატორი 1721-1725 წწ.) ანდერძი. პეტრე დიდის სამეფო ანდერძის (რომლის რეალურად არსებობას რუსი პოლიტიკოსები ეჭვქვეშ აყენებენ – ლ. ს.) ასლი, პირველად 1757 წელს საფრანგეთის დიპლომატიურ არქივში აღმოაჩინეს და იმთავითვე საფრანგეთის და ინგლისის მმართველი წრეების ინტერესის საგანი გახდა. გადმოცემის მიხედვით, ანდერძი პეტრე I-მა, 1709 წელს, პოლტავის ბრძოლაში შვედეთის მეფის კარლოს XII-ის ჯარებზე გამარჯვების შემდეგ, საველე კარავში დაწერა. ანდერძში ვკითხულობთ: „იყოლიეთ რუსის ჯარი განუწყვეტელ საომარს განწყობილებაში, რომ-

ლითაც შეგეძლებათ გეყოლოთ მუდამ ჯარისკაცი განვრთნილი და ვაჟკაცი. ერი დაასვენეთ მხოლოდ სახელმწიფო ფინანსების გასაუმჯობესებლად და ჯარის გარდასაქმნელად. უთვალყურეთ და შეარჩერეთ დრო შეტევისათვის. ამგვარად, ამსახურეთ მშვიდობიანობა ომსა და ომი – მშვიდობიანობას, რუსეთის გაძლიერებისა და განდიდებისათვის. ხელიდან არ გაუშვათ შემთხვევა და ჩაერთეთ ევროპის სახელმწიფოთა საქმეთა გართულებაში... კონსტანტინოპოლისა და ინდოეთისაკენ წავიწიოთ. ამ მიზნით შევექმნათ საომარი ვითარებები, ხან თურქეთთან, ხან სპარსეთთან. ერთმორწმუნე კავკასიელი ძმებისათვის გავიხარჯოთ. შევეცადოთ, რომ ამა თუ იმ მხარემ მფარველობის თხოვნით მოგვმართოს. მერე კი მათ სრულ დამორჩილებას მივალწიოთ. შევიყვანოთ ჯარი დროებით და მანამდე დავტოვოთ, სანამ საბოლოოდ იქ არ დავრჩებით“ [1, 5-6]. ემიგრაციაში მოღვაწე ქართველი პოლიტიკოსი, ცნობილი ეროვნულ-დემოკრატი, ელისე პატარიძე პეტრე I-ის ანდერძის შეფასებისას წერს: „რუსეთის უბედურება ის არის, რომ მას გადაჭარბებული დიდი მადა აქვს და დიდი იმპერიალისტური მიზნები. მას არა აქვს ამ დიდი მადის შესაფერისი მაგარი კუჭი და ამ დიდი იმპერიალისტური მიზნებისათვის – მაგარი ხერხემალი. მისი ეროვნული სულიერი და ფიზიკური რაობა სრულიად არ უპასუხებს მის მიერ დასახულს ამ დიდს იმპერიალისტურ მიზნებს. ერმა, რომელსაც თავისი საკუთარი სახელმწიფოებრივი წყობილების დამყარება და განვითარების უნარიც კი არა აქვს, ერმა, რომელიც თავის საკუთარს თავს ვერ უვლის, მიზნად დაისახა არა მარტო სლავიანური ხალხების, არამედ აზია-ევროპის ერებისა და სახელმწიფოების დაპყრობა და მათზედ ბატონობა. ჯერ კიდევ ნახევრად ველური იყო რუსის ხალხი, რომ ასეთი ფანტასტიური მიზანი დაისახა და საკუთარი ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი განვითარების ბუნებრივ გზას ასცდა [1, 6].

XXI საუკუნეში, კავკასიის ქვეყნებისადმი იგივე ინტერესი დაადასტურა, რუსეთის ფედერაციის პრეზიდენტმა დიმიტრი მედვედევმა, როდესაც 2008 წლის ომის დროს, განაცხადა: „ჩვენ კავკასიიდან უკან არ დავიხევთ, ...არის ღირებულებები, რომლისთვისაც უნდა იბრძოლო და გაიმარჯვო, რის გარეშეც ჩვენ ვერ წარმოვიდგენია ჩვენი ქვეყანა“ [2].

საერთაშორისო ორგანიზაციების ძალისხმევას, მშვიდობიანი გზით გადაეჭრათ საქართველოში არსებული ტერიტორიული კონფლიქტები, შედეგად 2008 წელს ქართულ მიწა-წყალზე, რუსე-

თის მორიგი აგრესია მოჰყვა. რუსეთის ხელისუფლების სურვილ-თან დაკავშირებით, რათა საქართველო საკუთარ გავლენაში მოექცია, 2008 წლის 16 აგვისტოს ლონდონში მილიონ ნახევრიანი ტირაჟით გამომავალი ჟურნალი „The Economist“ წერდა: „ერთ დროს საქართველო მისი იმპერიის მარგალიტი იყო და რუსეთმა ფსიქოლოგიურად ვერასოდეს მიიღო იგი, როგორც სუვერენული სახელმწიფო. საბჭოთა იმპერიის ნოსტალგია, დიდი ხანია, რუსული იდეოლოგიის ლაიტმოტივია“ [3, 3-4].

XX საუკუნის 90-იან წლებში კომუნისტური ბანაკის დაშლისა და სოციალიზმის იდეოლოგიის დამარცხების შემდეგ, მსოფლიოს პოლიტიკურ რუკაზე ბევრი ახალი პოლიტიკური ერთეული გაჩნდა, რომელთა უმრავლესობამ აღიდგინა დიდი ხნის ნანატრი დამოუკიდებლობა და გეზი, ბუნებრივია, დასავლეთის ცივილიზებული სახელმწიფოებისკენ აიღო. მათ შორის იყო საქართველო. საბჭოთა იმპერიის დაშლის მიუხედავად, მისმა სულისჩამდგმელმა – რუსეთის ხელისუფლებამ, მოინადინა რალაც ფორმით მაინც, მომხდარიყო მისი გავლენის ქვეშ მყოფი სახელმწიფოების ძველ მდგომარეობაში შენარჩუნება, რისთვისაც საკუთარი იმპერიული მეთოდები აამოქმედა. კერძოდ, გაამწვავა ვითარება საქართველოს კონფლიქტურ რეგიონებში, რათა საქართველო, რომელიც ევროინტეგრაციის პროცესის მონაწილეა, ამით საკუთარი გავლენის ქვეშ მოექცია. საბჭოთა კავშირის დაშლა, რუსეთის ხელისუფალთა მხრიდან, უარყოფითად შეფასდა.

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, რუსეთში ახალი იდეოლოგიური პროექტი შემუშავდა, რაც მისი იმპერიული შინაარსიდან გამომდინარე, მიზნად ისახავს, ყოფილი საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე, პირდაპირი ან არაპირდაპირი გზით, რუსეთის მმართველობის გავრცელებას. სწორედ, რუსეთის ამჟამინდელ ხელისუფლებას, რუსეთის სტრატეგიულ საზღვრად – ყოფილი სსრკ-ის საზღვრები მიაჩნია. საქართველოს გეოსტრატეგიული მნიშვნელობა რუსეთის ხელისუფლებისთვის ძალზედ მნიშვნელოვანია, რადგან აქ გადის ტრანსკავკასიური მაგისტრალი, რომელიც რუსეთს, თავის ერთ-ერთ მთავარ პარტნიორთან, სომხეთთან აკავშირებს. 2008 წლის აგვისტოს რუსული აგრესიიდან მეორე დღესვე, რუსეთის წარმომადგენელმა „ნატო“-ში დიმიტრი როგოზინმა ჩრდილო ატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციას ბრალი დასდო საქართველოსთვის სამხედრო დახმარების განევაში. დასავლეთს ადანაშაულებს რუსული საზოგადოებაც. რუსეთისთვის „ნატო“-ს

გაფართოება საკმაოდ მტკივნეული თემაა. რუსეთის ხელისუფლება აკრიტიკებს ევროატლანტიკურ სტრუქტურებს, რადგან კრემლს აქვს ამბიციის ევროკავშირის და „ნატო“-ს გვერდით, მსოფლიო ლიდერის როლი შეასრულოს. ამავე დროს, კრემლის მთავრობას, „ნატო“-ს რუსეთის საზღვრებთან მოახლოვება აღელვებს. მოსკოვის სიახლოვეს, „ნატო“-ს სამხედრო ინფრასტრუქტურის განლაგება, რუსეთს სიმშვიდის შენარჩუნებაში ხელს უშლის. ცხადია, რომ რუსეთს აქვს გავლენის სფეროები და ამას კრემლის ხელისუფლება, არ მალავს. რუსეთის ფედერაცია, ასევე, არ მალავს შიშს და სიფრთხილეს „ნატო“-ს გაფართოებასთან დაკავშირებით, რაც რუსეთის ფედერაციის საგარეო პოლიტიკასა და სამხედრო დოქტრინებში კარგად აისახა. 2015 წლის მინურულს, ვლადიმერ პუტინმა ხელი მოაწერა განკარგულებას, რომლის მიხედვითაც ძალაში შევიდა ახალი ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფცია, რომელიც რუსეთისა და დასავლეთის დაპირისპირებას, ღიად უსვამს ხაზს და ქვეყნის გლობალურ გეოპოლიტიკურ მიზნებზე არის გათვლილი.

რუსეთის გავლენის სფეროები საკმაოდ სცილდება კავკასიას და მისი მოქალაქეების რაოდენობიდან და ზოგადად ისტორიიდან გამომდინარე, სხვა პოსტსაბჭოთა ქვეყნებსაც მოიცავს. ასეთია მაგალითად, უკრაინა და ბალტიისპირეთი. უკრაინა, ასევე, აქტიურად ლობირებდა „ნატო“-ს თემას საქართველოსთან ერთად. რაც შეეხება ბალტიისპირეთს, იგი „ნატო“-ს და ევროკავშირის წევრია და ამას რუსეთის მხრიდან, აღნიშნულ ქვეყნებზე არავითარი სამხედრო ქმედება არ მოჰყოლია.

დღეისათვის, სამხრეთ კავკასიაში, აშშ-სთან ერთად, მთავარი რეგიონალური მოთამაშეები არიან რუსეთი და ევროკავშირი, რომელთაც საკუთარი პოლიტიკური და ეკონომიკური ინტერესები აქვთ [4, 50-51]. რუსეთის ხელისუფლების გეოპოლიტიკური ინტერესები, მდგომარეობს შემდეგში: 1) არ დაუშვას დასავლეთ-აღმოსავლეთის დამაკავშირებელი გეოპოლიტიკური ღერძის გაბმა საქართველოზე გავლით და შესაბამისად, ეს უკანასკნელი გამოიყენოს, როგორც ბუფერული სახელმწიფო, ასევე, მაქსიმალურად შეუშალოს ხელი ქვეყნის ევროინტეგრაციის კურსს; 2) ხელი შეუშალოს საქართველოზე გავლით, რუსეთისგან ალტერნატიული ენერჯო რესურსების ტრანსპორტირებას ევროპაში.

რუსეთის მთავრობამ, კარგად იცის, რომ სამხრეთ კავკასიაზე გაბატონების გზა, საქართველოზე გადის, ამიტომ, ის მიის-

წრაფვის, რათა არ დაკარგოს კონტროლი სამხრეთ კავკასიაზე და მის მნიშვნელოვან ნაწილზე – საქართველოზე. საქართველოზე კონტროლის დაკარგვით, ის მთელი კავკასიის რეგიონზე გავლენას დაკარგავს. ამიტომ არის, რომ რუსეთის მთავრობა, საქართველოს ისტორიული ტერიტორიების ხელში ჩაგდებას, ყოველგვარი საერთაშორისო ნორმების იგნორირებით ცდილობს. დასავლეთის სახელმწიფოების მხრიდან, საქართველოს მეშვეობით, დასავლეთ-აღმოსავლეთის დამაკავშირებელ გეოპოლიტიკურ ლერძზე კონტროლის დანესება, როგორც სომხეთზე, ასევე, აზერბაიჯანზე გაბატონების ტოლფასია. ამ შემთხვევაში, სომხეთი დაკარგავს ყოველგვარ საკომუნიკაციო კავშირს თავის მოკავშირე რუსეთთან და იძულებული გახდება, კავკასიაში გეოპოლიტიკური თამაშის წესების განმსაზღვრელი ქვეყნის, ინტერესებს დაჰყვეს, რათა შეინარჩუნოს სახელმწიფოებრივი სიცოცხლისუნარიანობა.

სინგაპურის ეროვნული უნივერსიტეტის ენერგეტიკული უსაფრთხიების სამმართველოს ხელმძღვანელი, ჰოომან პეიმანი თავის ნაშრომში: „კონფლიქტი და უსაფრთხოება ცენტრალურ აზიასა და კავკასიაში“, წერს: „2008 წლის აგვისტოს ომმა საქართველოსა და რუსეთს შორის, მნიშვნელოვანი გავლენა იქონია არა მხოლოდ ომის მონაწილეებისა და ზოგადად კავკასიის, არამედ რუსეთისა და დასავლეთის ურთიერთობაზეც. უდავოა, რომ ომმა, როგორც კატალიზატორმა, მნიშვნელოვნად დააზიანა რუსულ-დასავლური ურთიერთობები, ომის შემდეგ, ამ ომის ნამონყებაში, ორივე მხარე ერთმანეთს ადანაშაულებდა“ [5, 58].

რუსეთ-საქართველოს 2008 წლის აგვისტოს ომის შემდეგ, ბევრმა ანალიტიკოსმა დასვა კითხვა: ხომ არ დადგა მსოფლიო ახალი ცივი ომის ზღურბლზე. დასავლეთის მედია საშუალებებმა უმაღლვე დაიწყეს აგვისტოს ომის შედარება ბრეჟნევისეულ „პრალის გაზაფხულთან“ და ჰიტლერის მიერ 1938 წელს განხორციელებულ ოპერაციებთან. ამერიკელი ექსპერტი საგარეო ურთიერთობის საკითხებში, დევიდ ჯეი სმიტი, 2008 წლის აგვისტოს ომთან დაკავშირებით, თავის ერთ-ერთ სტატიაში აღნიშნავს: „დასავლელი დიპლომატები ვერაფრით წარმოიდგენდნენ სცენარის განვითარებას 1956 ან 1968 წლის მიხედვით. ფაქტობრივად გამოდის, რომ საქართველოს იმდროინდელ ხელისუფლებას, რომელსაც იმ დროს არ სჯეროდა იმისა, რომ რუსეთი ამგვარ, ფართომასშტაბიან აგრესიაზე იყო წამსვლელი, იმედი ჰქონდა იმ დასავლური საზოგადოებისა, რომელსაც, ასევე, არ სჯეროდა რუსეთის მიერ ფარ-

თომასშტაბიანი აგრესიის გაჩაღების. დასავლეთისა და საქართველოს ხელისუფლების ამგვარი „მიამიტობა“ რუსეთმა სათავისოდ გამოიყენა, როგორც ხშირად იყენებს ხოლმე... 2008 წლის აგვისტოს ომი იყო არც პროვოკაცია და არც გარკვეული დეტალების ვერ განჭვრეტის შედეგი. ის იყო ჩაფიქრებული და განხორციელებული რუსეთის მიერ, კარგად გასაგები გეოპოლიტიკური მიზეზების გამო. საქართველო იქცეოდა დიპლომატიურად, შესაძლოა, ზედმეტად დიდი დროის განმავლობაში“ [6, 132-142].

რუსეთის ხელისუფლებისთვის, მისი ევრაზიანისტული პოლიტიკიდან გამომდინარე, უახლოესი მეზობლების – უკრაინისა და საქართველოს მოქიშპე ბანაკში („ნატო“-ში) გადასვლა კატასტროფად მიიჩნევა. სწორედ, ამიტომ არ დაუშვა ვ. პუტინმა ბუქარესტის სამიტზე, ამ ორი ქვეყნის ჩრდილო ატლანტიკურ ალიანსში გაწევრიანება. რუსეთმა, ისედაც სერიოზული დანაკარგი მიიღო აღმოსავლეთ ევროპის ყოფილი სოციალისტური ქვეყნების ნაწილის „ნატო“-ში გაწევრიანების გამო (9 პოსტ – სოციალისტური ქვეყანა და, ასევე, ყოფილი იუგოსლავიიდან – სლოვენია, ხორვატია და ალბანეთი). ბუქარესტის სამიტმა, რომელზეც რუსეთის პრეზიდენტი – ვლადიმერ პუტინიც იყო მინვეული, საქართველოსთვის შედეგი არ გამოიღო და ეს სწორედ, რომ რუსეთის ფაქტორით იყო გამოწვეული. მიიღო რა იმის გარანტია, რომ საქართველო უახლოეს მომავალში „ნატო“-ს წევრი არ გახდებოდა, რუსეთს ცხინვალის რეგიონის კონფლიქტურ რეგიონში ფართო მოქმედების საშუალება მიეცა, დარწმუნებული იყო რა იმაში, რომ ამერიკის ხელისუფლება, საქართველოს დახმარების მოტივით, რუსეთთან მსოფლიო მასშტაბის ომს არ დაიწყებდა. შესაბამისად, რუსეთის ხელისუფლებამ, ე. წ. „სამხრეთ ოსეთის რეგიონში“, პროვოკაცია მოაწყო, რაც ომში გადაიზარდა. ომი, რალა თქმა უნდა, რუსების გამარჯვებით დასრულდა. 2008 წლის აგვისტოს ომით, რუსეთმა „ერთი გასროლით ორი კურდღელი დაიჭირა“: ერთი მხრივ, მან გაიფართოვა თავისი გავლენის სფერო ცხინვალის რეგიონის ტერიტორიის ხარჯზე, რაც მისი ევრაზიანისტული პოლიტიკის ფარგლებში წინ გადადგმულ ნაბიჯად ჩაითვლება; მეორე მხრივ კი, საქართველოს „ნატო“-ში შესვლის სამომავლო შანსები შეუმცირა, რამდენადაც არც „ნატო“-ს სურს გარისკვა და რუსეთთან კონფლიქტში მყოფი სახელმწიფოს თავის რიგებში მიღება და არც საქართველოს ხელისუფლებას აწყობს, რომ ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციაში ორი ისტორიული რეგიონის გარეშე გაწევრიან-

დეს. „ნატო“-რუსეთის ურთიერთობები, მნიშვნელოვნად შეირყა ბუქარესტის სამიტამდე, „ნატო“-ს ნეკრი 19 სახელმწიფოს მიერ, კოსოვოს დამოუკიდებლობის აღიარების გამო, რის გამოც, რუსეთის მოკავშირემ ბალკანეთში – სერბეთმა, ტერიტორიის დიდი ნაწილი დაკარგა.

რუსეთის ხელისუფლების საგარეო პოლიტიკა, თანამედროვე მსოფლიოსთვის მეტად აქტუალურია. ოქსფორდის უნივერსიტეტის ასოცირებული მკვლევარი რუსეთის და ევრაზიის საკითხებში – ჯეიმს შერი თავის ნაშრომი: „რუსეთ-საქართველოს ომის შედეგები ევროპული უსაფრთხოებისთვის“, განხილავს რა რუსეთ-საქართველოს 2008 წლის აგვისტოს ომის მნიშვნელობას ევროპის უსაფრთხოებისთვის, ვრცლად საუბრობს რუსეთის პოლიტიკაზე, ჩრდილო-ატლანტიკური ალიანსის მიმართ და დაასკვნის, რომ „ნატო“ მოსკოვისთვის აღიქმება და განიხილება რუსეთის წინააღმდეგ მიმართულ ორგანიზაციად, განსაკუთრებით მას შემდეგ, რაც „ნატო“ პირდაპირ ჩაერია იუგოსლავიის კონფლიქტში 1999 წელს. ამის მიზეზად ჯეიმს შერი ასახელებს პუტინის პოლიტიკას, რომლის საფუძველსაც ავტორის აზრით, სტალინური ტიპის „ვერტიკალური ძალაუფლების“ აღდგენის მცდელობა წარმოადგენს [7, 204-205].

შეიძლება ითქვას, რომ რუსეთს თავისი ექსპანსიური ისტორიის მანძილზე ერთ-ერთი ყველაზე სერიოზული წინააღმდეგობა საერთაშორისო საზოგადოებისგან, 2008 წლის აგვისტოს ომის შემდეგ, შეხვდა. თუმცა საეჭვოა, რომ რუსეთის ხელისუფლების რომელიმე წარმომადგენელი ნანობდეს 2008 წლის ომში მონაწილეობის მიღებას, რადგანაც მათთვის, ეს აუცილებელი ნაბიჯი იყო, რათა საქართველო არ დაახლოებოდა „ნატო“-ს და, უარეს შემთხვევაში, არ მომხდარიყო მისი განწევრიანება ამ ორგანიზაციაში. ეს გაანულებდა რუსეთის კავკასიური ექსპანსიის შანსებს და სერიოზულ საფრთხეს შეუქმნიდა მის პოზიციებს რეგიონალურ და გლობალურ დონეზე, რაც რუსეთის ევრაზიანისტული პოლიტიკისთვის მიუღებელია. საბოლოო ჯამში, შეიძლება ითქვას, რომ 2008 წლის ომით რუსეთმა მიაღწია იმას, რაც სურდა. 2008 წლის აგვისტოში, რუსული და ოსური შეიარაღებული ფორმირებების მიერ, ერთობლივად განხორციელებული აგრესიის მიზანი, ქართული მოსახლეობისგან ცხინვალის რეგიონის განმეხდა იყო.

რუსეთის დღევანდელი ხელისუფლება, კომპლექსური მეთოდებით ცდილობს, გავლენა მოახდინოს საქართველოში არსებულ

პოლიტიკურ გარემოზე და შეცვალოს ქვეყნის განვითარების დასავლური ვექტორი. რუსეთის ხელისუფლება აქტიურად იყენებს პირდაპირი და ირიბი გავლენის მეთოდებს, როგორც პოლიტიკურ აქტორებზე ზემოქმედებისას, ისე მედიასა და არასამთავრობო ორგანიზაციებთან მიმართებაში. ამ მეთოდებში იგულისხმება, როგორც საკუთარი მომხრეების მხარდაჭერა ფინანსური და სხვა საშუალებებით, ისე დასავლური პოლიტიკური კურსის დისკრედიტაცია და მითების კულტივაცია [8, 49].

უცხოელ ექსპერტთა აზრით, რუსული აგრესიის შესაჩერებლად და საქართველოში არსებული კონფლიქტების მშვიდობიანი გზით გადასაჭრელად, მნიშვნელოვანია დასავლეთის ქვეყნებთან მჭიდრო ინტეგრაცია. აშშ-ის პრეზიდენტის, ბილ კლინტონის ადმინისტრაციაში, ევროპის საკითხებში სახელმწიფო მდივნის თანაშემწის – რონალდ ასმუსის აზრით, „2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომის თავიდან აცილება, შესაძლებელი იყო საქართველოს კონფლიქტურ რეგიონებში დასავლეთის სამშვიდობო კონტიგენტების განლაგებით, რომლებიც ვითარების დაძაბვის პირველივე ნიშნების შემდეგ, გაძლიერებულ კონტროლს გაუწევდნენ რეგიონებში შექმნილ ვითარებას“ (9, 222). საბოლოოდ, რუსეთსა და საქართველოს შორის ურთიერთობის გაუმჯობესების გამოსავალს, რონალდ ასმუსი დასავლეთსა და რუსეთს შორის ურთიერთობათა მონესრიგებაში ხედავს. მისი თქმით, რუსეთს მკაფიოდ უნდა განემარტოს, რომ „დასავლურ საზოგადოებაში არსებობს ადგილი რუსეთისათვის, რომელიც გაიზიარებს დასავლურ ღირებულებებს და მიიღებს თამაშის წესებს“ [9, 233]. რ. ასმუსის აღნიშნულ აზრთან დაკავშირებით უნდა ითქვას, რომ რუსეთის ხელისუფალთა კეთილ ნებაზე და საჭიროებაზეა დამოკიდებული, მათთვის დასავლური თამაშის წესები, რამდენად მისაღები იქნება.

ექსპერტ იუჯინ კოგანის აზრით, რუსეთთან დაბალანსებული საგარეო პოლიტიკის წარმართვა, რომლის გატარებაც საქართველოს კონფლიქტურ რეგიონებში შექმნილი პრობლემის მშვიდობიანად მოგვარების პერსპექტივას დასახავს, საქართველოს ხელისუფლებას გაუჭირდება, თუკი ის ქვეყნის დასავლურ კურსზე, უარს არ იტყვის [10, 15]. საქართველოს რეგიონული კონფლიქტების დარეგულირებას ხელს უშლის ის ფაქტიც, რომ ევროპა, ძირითადად, რუსეთის ენერგორესურსებზეა დამოკიდებული. გარდა ამისა, რუსეთი და ევროკავშირი თანამშრომლობენ პოლიტიკურ საკითხებზე, რომელიც შეეხება მთელ მსოფლიოს, როგორცაა

კონფლიქტების მოგვარება ახლო აღმოსავლეთში, ავღანეთში, დასავლეთ ბალკანეთში, ასევე, მასობრივი განადგურების იარაღისა და შესაბამისი ტექნოლოგიების გავრცელების თავიდან აცილება, სიტუაცია ირანსა და ჩრდილოეთ კორეაში. რუსეთის შიდა პროდუქტის 20% ენერგეტიკისა და ლითონ გადამამუშავებელ მრეწველობაზე მოდის; ევროკავშირი რუსული ენერგეტიკული პროდუქციის უმსხვილესი მომხმარებელია, ევროკავშირზე მოდის რუსული ნავთობის ექსპორტის 63% და გაზის ექსპორტის 65%. ნავთობის საერთო იმპორტის 30% და საერთო მოხმარების 27% ევროკავშირში რუსულია. რუსეთზე მოდის, აგრეთვე, ევროკავშირში გაზის საერთო იმპორტის 44% და საერთო მოხმარების 24%. ენერგომატარებლების ექსპორტის სფეროში ასეთი ურთიერთდამოკიდებულება ცხადპყოფს, თუ რატომ თამაშობს ენერგეტიკის საკითხები ასეთ უმნიშვნელოვანეს როლს ევროკავშირისა და რუსეთის ურთიერთობაში.

ამდენად, რუსეთის ხელისუფლების უმთავრესი და მუდმივი ინტერესი ოდითგანვე იყო და არის, კავკასიაში, გეოპოლიტიკური, გეოეკონომიკური და სამხედრო გავლენის შენარჩუნება-განმტკიცება. სამწუხაროდ, დიდი ქვეყნების ასეთი მისწრაფებები თავის მეზობელი პატარა სახელმწიფოების მიმართ, იყო და დარჩება მუდმივ პრობლემად. საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენიდან 25 წლის შემდეგ, რუსეთ-საქართველოს 2008 წლის აგვისტოს ხუთდღიანი ომის მიძიმე შედეგების გამო, საქართველოს მომავალი, მისი ადგილი და როლი მსოფლიოში, საერთაშორისო ურთიერთობათა სისტემაში, ჯერ კიდევ ბუნდოვანი რჩება. „გაყინული“ კონფლიქტების მოგვარების გზების ძიება, საქართველოს თანამედროვე პოლიტიკური ორიენტაცია და საგარეო პოლიტიკის ჩამოყალიბებაზე მოქმედი ცალკეული ფაქტორების ანალიზი, კვლავ აქტუალურია.

მიუხედავად საერთაშორისო ორგანიზაციების მხრიდან ზენოლისა, რუსეთის ხელისუფლება არ ასრულებს საერთაშორისო ვალდებულებებს და დღემდე, უკანონოდ აქვს ოკუპირებული საქართველოს ტერიტორიის 20%. სამომავლოდ საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა, ერთიანი ქართული სახელმწიფოს ჩამოყალიბება ოსებთან და აფხაზებთან ერთად, რუსეთის ხელისუფლებასთან მოლაპარაკების გარეშე წარმოუდგენელია. ამის გარეშე, შეუძლებელია საუბარი პრობლემების მოგვარებაზე, დეოკუპაციის საკითხებზე, ინტერესთა გაცვლაზე. არ არსებობს

არც ერთი საერთაშორისო პოლიტიკური გადაწყვეტილება და ზე-წოლა, რომლის მიხედვითაც, რუსეთის ფედერაციის ხელისუფლება, დიალოგისა და მოლაპარაკების გარეშე, ინტერესების გაცვლის გარეშე, რაიმე ტიპის ცვლილებებს განახორციელებს, დღევანდელ „სტატუს ქვოს“-თან მიმართებაში. აქედან გამომდინარე, საქართველოს პოლიტიკურ ელიტას უდიდესი ძალისხმევა დასჭირდება, რათა რეგიონული კონფლიქტების დარეგულირების კუთხით, რაიმე შედეგს მიაღწიოს. საჭიროა გონივრული, რეალური და ურთიერთინტერესთა გაცვლაზე დაფუძნებული პრაგმატული საგარეო პოლიტიკის განხორციელება.

დამონმებული წყაროები და ლიტერატურა:

1. ელისე პატარიძე, პეტრე დიდის ანდერძი და ისტორიის განაჩენი, გაზეთი „სამშობლო“, აგვისტო, №21-22, პარიზი, 1937.
2. დიმიტრი მედვედევი, მიმართვა 2008 წ. 5 ნოემბრის ფედერალური კრებისადმი, რუსეთის საინფორმაციო ცენტრის – „იტარ-ტასი“-ს და „რია „ნოვოსტი“-ს მასალები, 2008, 6 ნოემბერი, <http://www.civil.ge/geo/article.php?id=1929>.
3. The War In Georgia, Russia Resurgent, „The Economist“, August 16th, London, 2008.
4. Tsovik Khachatryan, EU-Russia relations in the region of South Caucasus, Cooperation not confrontation, თსუ, საქართველოს სამეზობლოს კვლევითი ინსტიტუტი, II საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია – პოლიტიკა კავკასიის გარშემო, თეზისები, 21 ოქტომბერი, თბილისი, 2016.
5. Hooman Peimani, Conflict and Security in Central Asia and Caucasus, ASC-CLIO, LLC, 2009.
6. David J. Smith, „The Saakashvili Administration’s Reaction to Russian Policies Before the 2008 War“, In: The Guns of August 2008, Edited by Svante E.Cornell and S. Frederick Starr, Central Asia-Caucasus Institute. Armonk, NY–London, 2009.
7. James Sherr, „The Implications of the Russia-Georgia War for European Security“, In: The Guns of August 2008. Edited by Svante E. Cornell and S.Frederick Starr. Central Asia-Caucasus Institute. Armonk, NY–London, 2009.

8. რუსეთის ხისტი და რბილი ძალის საფრთხეები საქართველოში (პროექტის ხელმძღვანელი ლაშა ტულუში), Initiative Liberal Academy Tbilisi, 2016.
9. Ronald D., Asmus A, Little War that Shook the World, Palgrave: Macmillan, 2010.
10. E. Kogan, Russian-Georgian Relations and the Reaction from the European Union, Georgian Foundation for Strategic and International Studies, 2013.

Lela Saralidze

Doctor of History, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Ivane Javakhishvili Institute of History and Ethnology, Senior researcher-scientist of the Department of Modern and Contemporary History

The 2008 August War and Russia's Geo-Strategic interests in the Caucasus

Summary

On the basis of the scientific literature and foreign Experts conclusions, the Russian Government geostrategic interests in the Caucasus, discussed in the article. The work emphasizes, that Russia's imperial foreign policy in the 21st century has not even changed. The Russia-Georgia War of 2008, its significance goes beyond the regional scale and has great importance for the modern world's security policy analysis. For his geostrategic location, over the centuries, Georgia was the subject as Russia's, a as the Western countries great interest.

The Russia-Georgia War of 2008 represents as one of the most important issues in modern world politics. The international importance of the Russia-Georgia War indicates the fact, that a lot of things has been written about this conflict, not only Georgian, but also by foreign researchers. The work notes, that at present in the South Caucasus the main regional players are Russia and the European Union, which have their own political and economic interests. After the War of 2008 in August, many politicians feared that the world faced a new Cold War. Analysts believe, that the war could be avoided only in case, if Georgia refused the Western course, and accession in the North Atlantic Alliance. Russian politicians

look with great caution of NATO expansion near Russia's borders, because it strongly opposes Russia's geostrategic interests. Russia's government the main and permanent interest has always been the preservation and strengthening of geopolitical, geoeconomic and military influence in the Caucasus. That is, the Russian Government interests sacrificed sovereignty of independent states.

After the war of 2008 in August, it became clear that, In the future for restoration of Georgia's territorial integrity, establishing Georgian state together with the Ossetians and Abkhazians, without the diplomatic relations with Russia is impossible. Without this, it is impossible to talk about the problems, the occupation, of the exchange the interest. There is no international political decisions and pressure, according to which the Russian Federation without dialogue and negotiation, the interests of the exchange without any changes implemented with the respect of „status quo“. The Georgian political elite needs great efforts and hard work In order to achieve the results.